

สรุปการศึกษาทุนขุนนางไทยระหว่าง พ.ศ. 2500-2516

การศึกษาเรื่อง ทุนขุนนางไทย พ.ศ.2500-2516 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทและศึกษาพฤติกรรมการแสวงผลประโยชน์ของทุนขุนนางไทยเปรียบเทียบกับช่วงก่อนพ.ศ.2500 รวมทั้งเชื่อมต่oprวัติศาสตร์ทุนขุนนางไทยในระบบทุนนิยม และยังได้เปรียบเทียบทุนขุนนางไทยกับทุนขุนนางในประเทศอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และมาเลเซียเพื่อเป็นการขยายปริมณฑลการศึกษาไม่จำกัดเฉพาะในประเทศไทยเท่านั้น หากยังฉายภาพถึงภูมิหลังประวัติศาสตร์เศรษฐกิจ-การเมือง ของกลุ่มประเทศเหล่านี้ ซึ่งมีภาพเป็นทุนนิยมจําลอง (Ersatz Capitalism) รวมทั้งฉายภาพทุนขุนนางไทยในสภาพที่เป็นอยู่ปัจจุบันและมุมมองในอนาคตเพื่อค้นหาว่า ทุนขุนนางมีการปรับเปลี่ยนบทบาทและสถานะตนเองอย่างไรเมื่อเงื่อนไขทางเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลง และเพื่อเป็นองค์ความรู้ทางวิชาการและเชื่อมต่oprวัติศาสตร์เศรษฐกิจ-การเมืองในเรื่องดังกล่าว โดยผู้วิจัยตั้งสมมติฐาน 3 ประการ คือ (1) ชนชั้นผู้ปกครองในฐานะตัวแทนของรัฐไทยช่วง พ.ศ. 2500-2516 เป็นชนชั้นที่ได้รับประโยชน์จากการทุจริตส่วนเกินทางเศรษฐกิจของสังคม โดยอาศัยกลไกของรัฐเป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์ (2) ทหารและข้าราชการพลเรือนระดับสูง ยังคงรักษาบทบาทความเป็นผู้นำของตนไว้ได้แม้ว่าเงื่อนไขทางการเมืองและเศรษฐกิจของประเทศเปลี่ยนแปลงไป (3) ข้าราชการ นักการเมือง และนักธุรกิจมีผลประโยชน์ร่วมกันในทางเศรษฐกิจ การศึกษามีข้อสรุปดังนี้

6.1 เปรียบเทียบทุนขุนนางไทยช่วงก่อนพ.ศ.2500 และช่วงพ.ศ.2500-2516

ทุนขุนนางไทยทั้งสองช่วงมีนโยบายทางด้านเศรษฐกิจแตกต่างกัน มีแบบแผนทางการเมืองและการปกครอง และมีแบบแผนการหาผลประโยชน์ไม่เปลี่ยนแปลงเพียงแต่ว่าทุนขุนนางช่วงหลังมีอำนาจทางการเมืองที่เข้มแข็ง อำนาจรวมศูนย์อย่างเด็ดขาด รวมทั้งและแหล่งธุรกิจมีความหลากหลายและมีขนาดเติบโตใหญ่กว่า

1) นโยบายด้านเศรษฐกิจ การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจของรัฐบาลตั้งแต่ พ.ศ.2475-2500 เป็นแบบชาตินิยมมีความต้องการที่จะจัดทุนต่างชาติ โดยเฉพาะทุนชาวจีนที่ครอบครองธุรกิจจำนวนมาก จากความเป็นชาตินิยมของผู้นำรัฐบาลในขณะนั้นทำให้กลไกทางเศรษฐกิจจึงมีรัฐเป็นผู้นำ เรียกขานกันว่า ทุนนิยมโดยรัฐ (State Capitalism) อันหมายถึงรัฐมีบทบาททั้งในการผลิตสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองสังคมโดยมีรัฐวิสาหกิจเป็นเครื่องมือในการผลิตสินค้า รัฐวิสาหกิจที่ก่อตั้งขึ้นมาจึงมีผู้นำทางการเมือง นายทหาร และกลุ่มนายทุนที่ใกล้ชิดกับผู้นำทางการเมืองร่วมกันบริหารรัฐวิสาหกิจจึงกลายเป็นแหล่งแสวงหาผลประโยชน์ของผู้นำเหล่านี้ไป ด้วยเหตุนี้การดำเนินงานรัฐวิสาหกิจจึงขาดประสิทธิภาพและประสบกับการขาดทุนมาตลอด ความล้มเหลวอันเกิดจากการบริหารเศรษฐกิจโดยรัฐแปรเปลี่ยนเป็นแหล่งผลประโยชน์แห่งใหม่ของทุนขุนนาง กล่าวได้ว่านโยบายของรัฐบาลช่วงก่อน พ.ศ.2500 รัฐเป็นผู้นำทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ ภายหลังจากจอมพลสฤษดิ์ยึดอำนาจและขึ้นเป็นผู้นำประเทศ จอมพลสฤษดิ์ยึดนโยบายเศรษฐกิจแบบชาตินิยม และดำเนินนโยบายเศรษฐกิจแบบเปิด จึงกลายเป็นจุดเชื่อมโยงระหว่างระบบเศรษฐกิจไทยกับระบบเศรษฐกิจโลก นอกจากนี้

การมีแผนพัฒนาประเทศที่ชัดเจนเป็นรูปเป็นร่างขึ้นมา การมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่แน่นอน ทำให้การปฏิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงเกิดเป็นรูปธรรม ส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ซึ่งความหลากหลายเหล่านี้ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างยิ่ง

2) แบบแผนทางการเมืองและการปกครอง การดำเนินการทางการเมืองและการปกครองของทุนชนนางช่วงหลังมีความแน่นอนและชัดเจนกว่าทุนชนนางก่อนหน้านั้น แม้ว่าระบบการปกครองเป็นแบบเผด็จการทหารเช่นกัน แต่ทุนชนนางช่วงหลังมีความเข้มแข็งมากเพราะดำเนินการเมืองที่เป็นบัจฉัยสนับสนุนให้อำนาจรัฐเติบโต การดำเนินการหลายอย่างจึงเป็นไปเพื่อสร้างอำนาจรัฐอย่างเป็นระบบ ทำให้การแสวงหาผลประโยชน์ของผู้นำทางการเมืองดำเนินไปโดยสะดวกและยากต่อการตรวจสอบจากสังคม ซึ่งมีบัจฉัยเสริมสร้างดังนี้

ก. การควบคุมอำนาจรัฐ การประกาศใช้รัฐธรรมนูญการปกครอง พ.ศ. 2502 ได้เสริมสร้างอำนาจเผด็จการให้แก่ผู้นำประเทศ มาตรา 17 เป็นอาวุธสำคัญไว้คอยปราบปรามคู่แข่งทางการเมืองและพวกเคลื่อนไหวสังคมนิยม ท้าทายความมั่นคงและมีพฤติกรรมเป็นคอมมิวนิสต์ จึงเกิดขึ้นอย่างมากในรัฐบาลช่วงนี้ การตัดสินใจประหารชีวิตผู้ต้องหาด้วยอำนาจสิทธิขาดของนายกรัฐมนตรียิ่งเป็นการเสริมสร้างอำนาจบารมีให้แก่ผู้นำรัฐเพิ่มขึ้น ผู้นำทางการเมือง ผู้นำแรงงาน และคนนอกศาสนาถูกกำจัดในเวลาเดียวกัน การแก้ไขกฎหมายหลายฉบับกลายเป็นช่องทางหาผลประโยชน์ของผู้นำรัฐบาลเหล่านั้นไปเช่น การแก้ไขพระราชบัญญัติจัดระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2502 มาตรา 4 ระบุอำนาจเด็ดขาดในการจัดสรรงบประมาณของนายกรัฐมนตรี การแต่งตั้งคนใกล้ชิดไปควบคุมส่วนราชการที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจเพื่อเป็นเฟืองจักรสำคัญในการหาผลประโยชน์ นอกจากนี้นโยบายหลายด้านเป็นไปอย่างมีนัยยะสำคัญ ด้านศาสนาตั้งศาสนามาเป็นแนวร่วมต่อต้านฝ่ายที่มีความคิดตรงข้ามตน ขณะที่การพัฒนาชนบทกลายเป็นมาตรการเสริมสร้างความปึกแผ่นทางแนวคิด และเอื้ออำนวยให้กระแสทุนเข้าไปในพื้นที่เหล่านั้นเพื่อแสวงหาทรัพยากรท้องถิ่นมาเป็นผลประโยชน์แก่ตนและพวกพ้อง

ข. การส่งเสริมสถาบันพระมหากษัตริย์ การละเลยสถาบันแห่งนี้กลายเป็นจุดสิ้นสุดของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม อุตสาหกรรมอันนี้ทำให้จอมพลสฤษดิ์ตระหนักดีเมื่อขึ้นเป็นผู้นำประเทศจึงได้ฟื้นฟูสถาบันอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะพระราชพิธีต่างๆ ที่ขาดหายไปในการขาดก่อนมีการฟื้นฟูขึ้นในรัฐบาลชุดนี้พร้อมสนับสนุนส่งเสริมพระราชจริยวัตรหลายอย่าง อาทิ การเสด็จเยือนต่างประเทศเพื่อเจริญสัมพันธไมตรี การเสด็จเยือนพื้นที่ต่างๆ ของประเทศ สิ่งเหล่านี้ไม่เพียงแต่จะสร้างการยอมรับให้แก่สถาบันเท่านั้น แต่ยังเป็นที่ยอมรับจากประชาชนอีกด้วย วิธีการดังกล่าวนับเป็นกุศโลบายที่ได้ผลให้คณะปฏิวัติได้รับการสนับสนุนไม่น้อย

ค. ความช่วยเหลือของต่างประเทศ เป็นบัจฉัยที่มีความสำคัญเพราะการดำเนินนโยบายต่างๆ ของรัฐจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรค่อนข้างมาก ความช่วยเหลือทางด้านความมั่นคง ด้านการทหาร รวมทั้งด้านเศรษฐกิจจึงกลายเป็นข้อต่อรองระหว่างรัฐจักรวรรดินิยมกับประเทศโลกที่สาม ถึงแม้ว่าสมัยรัฐบาลของจอมพล ป. จะได้รับความช่วยเหลือจากต่างประเทศจำนวนไม่น้อยโดยเฉพาะจากสหรัฐอเมริกา แต่ความช่วยเหลือดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างเป็นไปอย่างล่าช้าและไม่เด่นชัด ขณะที่ความช่วยเหลือสมัยจอมพลสฤษดิ์ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างอย่างลึกซึ้งทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ระบุธรรมที่ปรากฏ เช่น แผนพัฒนาเศรษฐกิจ การส่งเสริมการลงทุนแก่ภาคเอกชน การกำเนิดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจจำนวนมาก การจ้างงาน ระดับการศึกษาและการเคลื่อนย้ายแรงงาน เหล่านี้เป็นผลจากความช่วยเหลือจากต่างประเทศ และสิ่งนี้เองที่มี

ผลต่อการเติบโตใหญ่ของทุนขุนนางในช่วงนี้ เพราะแผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศได้ทำให้แหล่งผล
ประโยชน์ใหม่ๆ เกิดขึ้นและขยายแหล่งผลประโยชน์ที่มีอยู่เดิม จากอดีตแหล่งผลประโยชน์ของทุนขุนนาง
จำกัดอยู่เพียงไม่กี่ประเภทและมีผลตอบแทนค่อนข้างต่ำ ดังนั้นความช่วยเหลือจากต่างประเทศจึงเป็น
การสร้างโอกาสในการแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ใหญ่ขึ้นของทุนขุนนางในยุคนั้น

ดังนั้นแบบแผนทางการเมืองและการปกครอง ที่สถาปนาโดยจอมพลสฤษดิ์นั้น ทำให้เกิด
ความเข้มแข็งและเป็นการรวมศูนย์อำนาจ นอกจากนี้ทุนขุนนางในยุคนั้น ไม่ปฏิเสธทุนต่างชาติแต่กลับ
สนับสนุนทุนต่างชาติ เช่น การปรับเปลี่ยนเงื่อนไขหลายอย่างให้อำนาจแก่นักลงทุนต่างชาติเพื่อ
เป็นปัจจัยดึงดูดให้เข้ามาลงทุนทำให้อุตสาหกรรมทางเศรษฐกิจของประเทศเติบโตขึ้น นอกจากนี้การพัฒนา
เศรษฐกิจอย่างมีแบบแผนที่มั่นคงและก่อตั้งองค์กรทางเศรษฐกิจต่างๆ จำนวนมาก ได้เป็นกลไกสำคัญ
ในแผนการของรัฐประสบความสำเร็จ จึงเป็นข้อแตกต่างอีกข้อหนึ่งของทุนขุนนางทั้งสองช่วง

3) แบบแผนการหาผลประโยชน์ แบบแผนการหาผลประโยชน์ของทุนขุนนางทั้งสองช่วง
เหมือนกันเพียงแต่ขนาดของผลประโยชน์มีขนาดโตโตและมีความสลับซับซ้อนกว่า เนื่องจากภาพลักษณ์
ของพ่อขุนได้กลายเป็นสิ่งปิดกั้นการส่งออกที่แท้จริงของทุนขุนนางในช่วงหลัง รวมทั้งความชอบธรรม
ในสายตาของประชาชนจึงต้องมีการสงวนพฤติกรรมอันมุ่งมอกถึงการคอร์รัปชัน สำหรับแบบแผนการ
แสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของทุนขุนนางทั้งสองช่วงมีดังนี้

ช่วงก่อนพ.ศ. 2500 แบบแผนการหาผลประโยชน์ที่สำคัญ ได้แก่ ควบคุมรัฐวิสาหกิจ
ควบคุมบริษัทที่กิจการ ใช้อิทธิพลทางการเมืองเข้ามาช่วยในการทำธุรกิจของตน ให้ความคุ้มครอง
ธุรกิจนายทุนชาวจีน ใช้ทรัพยากรรัฐเป็นเครื่องมือขยายฐานอำนาจทางเศรษฐกิจ แปรผลประโยชน์
ของรัฐกับของกลุ่มเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยเข้าไปแสวงหาผลประโยชน์ได้โดยตรง

ระหว่าง พ.ศ. 2500-2516 แบบแผนการหาผลประโยชน์ที่สำคัญ ได้แก่ ให้การคุ้มครอง
ธุรกิจเอกชน ใช้อิทธิพลทางการเมืองเข้ามาช่วยในการทำธุรกิจ ทั้งในรูปของการออกกฎหมายและ
การให้ความคุ้มครองธุรกิจเป็นพิเศษ ใช้อำนาจจากตำแหน่งหน้าที่ทางราชการหาผลประโยชน์ ให้
อภิสิทธิ์ผูกขาด ดำเนินธุรกิจโดยปราศจากเงินทุน ทำธุรกิจกับทางราชการ ฉ้อราษฎร์บังหลวงจาก
ตำแหน่งหน้าที่และปรับกลไกรัฐหาผลประโยชน์

สำหรับแบบแผนการหาผลประโยชน์หลักๆ ของทุนขุนนางในช่วงนี้มีดังนี้

ก. การใช้ตำแหน่งหน้าที่ฉ้อราษฎร์บังหลวง เช่น การใช้ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและ
ประธานกรรมการบริหารสลากกินแบ่งรัฐบาลมีคำสั่งให้นำเงินจากสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลมาเป็น
เงินราชการลับเป็นเงินถึง 238 ล้านบาท รวม 30 ครั้ง นำเงินค่าส่วนลดสลากกินแบ่งในโควตาของ
กองทัพมาเป็นของส่วนตัวในฐานะผู้บัญชาการทหารบกเป็นเงินถึง 33.2 ล้านบาท เงินราชการลับ
จากกรมการเงินทหารบกในฐานะเดียวกันเป็นเงินรวม 13.5 ล้านบาท เงินราชการลับจากกรมการ
เงินกลาโหม ในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมและผู้บัญชาการทหารสูงสุดเป็นเงินรวม 27.0
ล้านบาท และเงินจากบัญชีกองบัญชาการคณะปฏิวัติและบัญชีพิเศษของผู้บัญชาการทหารสูงสุด ในฐานะ
หัวหน้าคณะปฏิวัติเป็นเงินรวม 95.3 ล้านบาท รวมทั้งเงินลับของสำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรีเป็นเงิน
รวม 54.0 ล้านบาท

ข. ใช้กลไกรัฐเป็นเครื่องมือหาผลประโยชน์ เช่น การจัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริม
การลงทุนเพื่อกิจการอุตสาหกรรมหรือ บีโอไอ. ขึ้นมาเพื่อให้บริษัทของตนและพรรคพวกได้รับสิทธิพิเศษ
จากการลงทุนนั้นหลายบริษัท เช่น บริษัทชลประทานซีเมนต์ จำกัด บริษัทโรงกลั่นน้ำมันไทย จำกัด
และบริษัทเหมืองแร่บูรพาสาคร หรือการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายแล้วใช้ช่องว่างทางกฎหมายเหล่านั้นหา
ผลประโยชน์ เช่น การแก้ไขกฎหมายที่ดิน จนทำให้จอมพลสฤษดิ์และพรรคพวกเข้าไปถือกรรมสิทธิ์ที่ดิน

เป็นจำนวนมหาศาล และนำเงินจากสำนักงานประมาณมาใช้ประโยชน์ส่วนตัว เป็นต้น หรือก่อตั้งบริษัท เงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยขึ้นในสนับสนุนธุรกิจของตนและพวกพ้อง เช่น ให้เงินกู้แก่ บริษัท จีเอสเอสที จำกัด บริษัท ชลประทานซีเมนต์ จำกัด และบริษัทปูนซีเมนต์นครหลวง จำกัด เป็นต้น

ค. ดำเนินธุรกิจที่ปราศจากเงินทุน เช่น การก่อตั้งบริษัท บางกอกกระสอบ จำกัด ขึ้น มาโดยไม่มีเงินทุนเลย แต่ใช้วิธีกู้เงินจากธนาคารสหธนาคาร และเงินกู้จากกองสลากกินแบ่ง มหาธุรกิจกับรัฐบาลเพียงเพื่อจะได้เงินจำนวน 14.5 ล้านบาทไปใช้ โดยมีคนใกล้ชิดเป็นผู้ก่อตั้งบริษัท มี นายบรรเจิด ชลวิจารณ์ (กรรมการธนาคารสหธนาคาร) นายพงษ์สวัสดิ์ สุริโยทัย นายสัท มหาคุณ โดยมีจอมพลสฤษดิ์และท่านผู้หญิงถิ๋วทันรายใหญ่ คณะรัฐมนตรีโดยจอมพลสฤษดิ์ได้มีมติมอบให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ขณะนั้น คือ นายโชติ คุณะเกษมซึ่งเป็นนักธุรกิจที่จอมพลสฤษดิ์ไว้วางใจเป็น คนพิจารณาอนุมัติให้บริษัทบางกอกกระสอบ ได้รับเงินจากองค์การบริหารวิเทศกิจของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งการดำเนินธุรกิจแบบไร้เงินทุนมีอีกหลายบริษัท เช่น บริษัททิพย์ประกันภัย บริษัทบางกอก สากลการค้า และบริษัทกรุงเทพใหม่ไทย เป็นต้น

ง. แสวงหาผลประโยชน์โดยตัวแทนหน้าที่ทางราชการ อันมีลักษณะทางการเมืองการคลังโดยอิงระบบราชการ อาศัยกลไกของรัฐเป็นเครื่องมือผลักดันธุรกิจการค้าของตนให้ได้รับการคัดเลือกหรือสัมปทาน และดำเนินธุรกิจแบบนายหน้า โดยการใช้อิทธิพลทางการเมืองของตนเพื่อให้ได้สัมปทานจากรัฐแล้ว ว่าจ้างบริษัทอื่นมาดำเนินการแทนหรือร่วมทุนกับบริษัทต่างชาติ เช่น การให้สัมปทานแก่บริษัท โรงกลั่นน้ำมันไทย และบริษัทเหมืองแร่บูรพาสาธาณเศรษฐกิจซึ่งเป็นบริษัทของทุนขุนนาง เนื่องจากก่อนที่บริษัททั้งสองจะได้รับการสัมปทานนั้นมีเงื่อนไขและผิดกฎหมายไม่โปร่งใส ซึ่งการได้สัมปทานของบริษัทที่กล่าวนี้อาจจะไม่มีผลกระทบต่อสังคมโดยตรง แต่ธุรกิจเหล่านี้จะทำให้สังคมต้องสูญเสียอันเกิดจากการจัดสรรทรัพยากรที่ไร้ประสิทธิภาพ รวมทั้งจะเกิดการผูกขาดในระบบเศรษฐกิจอีกด้วย

ดังนั้น แบบแผนการหาผลประโยชน์ของทุนขุนนางทั้งสองช่วงจึงเป็นแบบแผนเดียวกัน เพียงแต่ทุนขุนนางในช่วงหลังมีวิธิตำเนินการที่ซับซ้อนกว่าและมีขนาดผลประโยชน์เติบโตขึ้น อันเป็นผลจากการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจใหม่ทำให้เศรษฐกิจของประเทศแผ่ขยายกว้างขวางขึ้น ทุนขุนนางในช่วงนี้ดำเนินตามกฎเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดมากขึ้นเมื่อเทียบกับทุนขุนนางช่วงก่อนหน้านี้ ดังกรณีการประมูลโครงการสร้างโรงกลั่นน้ำมัน ซึ่งเป็นโครงการลงทุนขนาดใหญ่ใช้เงินลงทุนสูง เมื่อรัฐบาลเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนทั่วไปเสนอเงื่อนไขเพื่อพิจารณาคัดเลือกให้สัมปทาน ทุนขุนนางได้จัดตั้งบริษัทของตนขึ้นมาเพื่อดำเนินธุรกิจและเสนอเงื่อนไขตามขั้นตอนที่กำหนด ซึ่งเป็นการแสดงว่าทุนขุนนางในช่วงหลังพ.ศ. 2500 ดำเนินตามกติกาสังคมมากขึ้นและแสดงว่าทุนขุนนางยุคนี้ได้ใช้กลไกรัฐหาผลประโยชน์ในระดับที่สูงมากซึ่งส่วนใหญ่ในรูปมรดกของคณะรัฐมนตรีและคำสั่งนายกรัฐมนตรีเป็นสำคัญ นอกจากนี้ ทุนขุนนางยังคงมีพฤติกรรมใช้อำนาจโดยมีขอบบังคับหน่วยงานราชการหรือใช้ช่องว่างทางกฎหมายและใช้กลไกรัฐแทรกแซง วิธีดังกล่าวนี้มีความซับซ้อนมากกว่าเมื่อเทียบกับการหาผลประโยชน์ของทุนขุนนางในช่วงก่อนหน้านี้ อาจจะมีข้อโต้แย้งว่าในเมื่อจอมพลสฤษดิ์มีอำนาจเต็มทั้งทางการเมืองและทางเศรษฐกิจ ทำไมจึงใช้วิธีแบบเดียวกันกับทุนขุนนางสมัยจอมพล บ.ไม่ได้อันเนื่องจากระบบการปกครองแบบพ่อขุนที่จอมพลสฤษดิ์สถาปนาขึ้นนั้นได้กำหนดวิถีชีวิตและความชอบธรรมทางการเมืองที่ต้องปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างแก่ประชาชน ซึ่งเป็นสิ่งที่จอมพลสฤษดิ์ตระหนักถึงความสำคัญในข้อนี้ดี ขณะเดียวกัน การเปิดเสรีทางเศรษฐกิจได้กำหนดแบบอย่างการดำเนินธุรกิจแบบใหม่ของทุนขุนนางขึ้น อีกทั้งแรงกดดันการครหาจากสังคมแม้ว่าสังคมไทยในขณะนั้นเป็นสังคมที่ขาดหลังต่อรองกับอำนาจรัฐ แต่แบบอย่างของระบบพ่อขุนจะต้องส่งงามในสายตาประชาชน

4) แบบแผนทางด้านการแรงงาน ทูทซุนนางมีการแทรกแซงสถาบันแรงงานมาตลอดในสมัยจอมพล. แทรกแซงด้วยการจัดตั้งสถาบันแรงงานขึ้นมาเพื่อลดความน่าเชื่อถือของสถาบันแรงงานที่อยู่นอกการอุปถัมภ์ของตน และใช้อำนาจทางราชการพิจารณาไม่ต่อทะเบียนสมาคมคนงานกลุ่มดังกล่าว จนกลายเป็นสถาบันแรงงานผิดกฎหมายไปจนถึงเลิกดำเนินกิจกรรมในที่สุด ในสมัยจอมพลสฤษดิ์มีเสออย่างสิ้นเชิงที่จะประนีประนอมกับกลุ่มคนงาน ด้วยการยกเลิกพระราชบัญญัติแรงงาน พ.ศ. 2499 ที่ประกาศใช้ในสมัยจอมพล ป. แล้วใช้ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 19 แทน เพื่อเป็นการยุติการเคลื่อนไหวของคนงาน เห็นว่ากลุ่มคนงานเป็นตัวบ่อนทำลายความมั่นคงของประเทศที่มีลักษณะการกระทำเป็นคอมมิวนิสต์ การเคลื่อนไหวของกลุ่มคนงานถือเป็นการผิดกฎหมาย จะถูกดำเนินการอย่างเฉียบขาดในข้อหาต่างๆ เช่น คอมมิวนิสต์ ทรยศต่อแผ่นดินจนผู้นำแรงงานถูกประหารด้วยมาตรา 17 จำนวนมากในช่วงนี้ ในสมัยรัฐบาลจอมพลถนอมได้แทรกแซงกลุ่มคนงานเช่นกันแต่ระดับการแทรกแซงคนงานได้ลดความเข้มข้นลง มีการประนีประนอมมากขึ้น การใช้ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 103 เป็นผลจากแรงกดดันจากองค์การแรงงานระหว่างประเทศ และผลอันเกิดจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำที่มีการนัดหยุดเพิ่มขึ้นตามลำดับ ส่วนสาเหตุที่ทูทซุนนางแทรกแซงนั้นจอมพล. ต้องการใช้นักงานเป็นฐานทางการเมืองให้หนักแน่นและสามารถที่จะควบคุมการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนงานได้ จอมพลสฤษดิ์และจอมพลถนอมแทรกแซงขบวนการแรงงานนั้น เพื่อให้นโยบายส่งเสริมการลงทุนของรัฐบาลดำเนินไปด้วยความสะดวกและเพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจและมั่นใจในการลงทุนของต่างชาติ ผลของการแทรกแซงนอกจากจะเป็นผลดีต่อกลุ่มนายทุนที่สามารถสะสมกำไรเพิ่มขึ้นแล้ว ยังนำส่วนเกินของทุนที่เพิ่มขึ้นนี้ขยายการลงทุนได้ด้วย การจำกัดระดับค่าจ้างคนงานอยู่ในระดับการครองชีพ และจำนวนชั่วโมงทำงานที่นาน สิ่งเหล่านี้เป็นข้อจำกัดการพัฒนาของกลุ่มคนงาน การให้ความรู้ทางด้านกฎหมายแรงงาน การอบรมให้ความรู้ทางด้านแรงงานสัมพันธ์ รวมทั้งหน่วยงานของรัฐที่กำกับดูแลทางด้านแรงงานมีขนาดเล็กขาดทั้งกำลังคนและงบประมาณ นับเป็นการละเลยจากรัฐบาลทูทซุนนางโดยแท้ นอกจากนี้รัฐบาลยังได้ร่วมมือกับนายจ้างพยายามสร้างระบอบอุปถัมภ์ให้เกิดในหมู่คนงาน โดยอาศัยเงื่อนไขจากจารีตประเพณีดั้งเดิม (Traditional) ทำให้แนวความคิดคนงานถูกรองรับโดยปกติฐาน (Norm) ในรูปนายกับบ่าวซึ่งสอดคล้องกับระบอบราชการไทยที่มีข้าราชการเป็นนายและราษฎรเป็นบ่าว ผลอันนี้ทำให้นายจ้างสามารถกดขี่ขูดรีดคนงานได้ตามอำเภอใจอีกด้วย ลักษณะที่กล่าวนี้ปัจจุบันยังคงมีต่อเนื่อง และทูทซุนนางยังคงเป็นปฏิปักษ์ต่อการเคลื่อนไหวของคนงาน เช่น เมื่อทหารยึดอำนาจการปกครอง พ.ศ. 2534 โดย รสช. ได้มีคำสั่งยกเลิกพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์โดยแยกแรงงานรัฐวิสาหกิจออกจากแรงงานภาคเอกชนทันที เป็นต้น

5) รัฐวิสาหกิจ ยังคงเป็นธุรกิจเชิงยุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญทั้งในด้านการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนงานที่มีอำนาจต่อรองสูงแล้ว ยังเป็นแหล่งผลประโยชน์ที่สำคัญของทูทซุนนางทุกยุคทุกสมัยอีกด้วย การเติบโตของรัฐวิสาหกิจเกิดจากระบบเศรษฐกิจชาตินิยมของรัฐบาล และเกิดจากการยึดธุรกิจบางส่วนของทูทซุนนางกลุ่มขอยราชครูและกลุ่มสี่เสาเทเวศร์มาเป็นรัฐ ถึงแม้ว่ารัฐบาลจะมีนโยบายในการจำกัดบทบาทของรัฐวิสาหกิจลง แต่รัฐวิสาหกิจยังคงมีความสำคัญในปัจจุบันสองฐานะ คือ เป็นทั้งแหล่งผลประโยชน์และเป็นวิสาหกิจเชิงยุทธศาสตร์

6.2 แนวโน้มทุนขุนนางไทย

ตั้งแต่พ.ศ. 2516-2533 ทุนขุนนางไทยเริ่มเสื่อมลง เนื่องจากกองทัพมีบทบาทในทางการเมืองและเศรษฐกิจลดน้อยลง ขณะที่ผู้ใช้อำนาจรัฐเป็นกลุ่มอำนาจใหม่ซึ่งมาจากกลุ่มนักการเมืองแนวเสรีนิยมและนักธุรกิจที่ผันตัวมาสู่ระบบการเมือง หลังจากปิดกั้นมานานจากรัฐบาลทหาร การขยายตัวของชนชั้นกลางในเมืองมีเพิ่มมากขึ้น กลุ่มคนงานมีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ ซึ่งกลุ่มเหล่านี้มีความต้องการระบบการเมืองแบบประชาธิปไตย ซึ่งล้วนรื้อถอนอิทธิพลของกลุ่มอำนาจเก่าทั้งสิ้น ครั้นกองทัพจะหันไปใช้อำนาจเผด็จการแบบเดิมก็เป็นไปได้ยาก ถึงแม้ว่า พ.ศ. 2519 กองทัพจะยึดอำนาจรัฐคืนจากรัฐบาลพลเรือน แต่ทหารไม่อาจจะขึ้นเป็นผู้ใช้อำนาจรัฐได้เพราะโครงสร้างทางสังคมมีความซับซ้อน อันเป็นผลมาจากการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในช่วงที่ผ่านมา อย่างไรก็ตามยังมีผู้นำทหารและข้าราชการระดับสูงเป็นกรรมการตามรัฐวิสาหกิจจำนวนมาก แหล่งรายได้ส่วนใหญ่ยังคงเป็นงบประมาณลับและค่าคอมมิสชั่นจากการซื้อขายอาวุธ

ระหว่างพ.ศ. 2534-2538 กองทัพได้พยายามเข้ามาควบคุมอำนาจรัฐอีกครั้ง ทหารกลุ่มนั้น คือ รสช. ซึ่งได้ยึดอำนาจจากรัฐบาลพลเรือนแล้วพยายามสถาปนาระบบทุนขุนนางขึ้น ด้านการเมือง ได้รวบรวมนักการเมืองจากพรรคการเมืองต่างๆ เข้ามาอยู่ในสังกัดเป็นจำนวนมาก โดยใช้อำนาจเผด็จการทำลายนักการเมืองที่เป็นปฏิปักษ์ด้วยข้อกล่าวหาต่างๆ จนทำให้มีการเมืองบางคนต้องเข้าไปสวมมวกัดและหรือมิให้การสนับสนุนทางการเมือง ขณะที่นักธุรกิจเข้ามาขอรับการอุปถัมภ์จากทหารกลุ่มนี้จำนวนมาก ธุรกิจส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรทรัพยากรของประเทศ อาทิเช่น สวนเกษตร สวนป่า สนามกอล์ฟ และธุรกิจเกษตรขนาดใหญ่ที่มีความต้องใช้พื้นที่ผืนใหญ่ นอกจากนี้ทหารกลุ่มนี้ยังเข้าไปกำกับดูแลรัฐวิสาหกิจที่สำคัญหลายแห่ง ขณะที่แหล่งรายได้ยังเป็นงบประมาณลับและค่าคอมมิสชั่นจากการซื้อขายอาวุธ รวมทั้งรายได้จากการให้สัมปทานโครงการลงทุนขนาดใหญ่ของรัฐที่ให้แก่ธุรกิจคนใกล้ชิด

ทหารกลุ่มนี้หมดอำนาจลงเมื่อเกิดเหตุการณ์ทางการเมืองในเดือนพฤษภาคมพ.ศ. 2535 และเป็นการสิ้นสุดที่ว่า ตัวแทนของคณาภิบาล หรือระบบราชการจะขึ้นมาเป็นนายกรัฐมนตรีได้เพราะรัฐธรรมนูญฉบับใหม่กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่า นายกรัฐมนตรีต้องมาจากการเลือกตั้งเท่านั้น จึงเป็นเปิดโอกาสทางการเมืองจากตัวแทนระบบราชการลงอย่างสิ้นเชิง และเป็นโอกาสอันดีที่ตัวแทนจากกลุ่มนายทุนจะเข้ามามีบทบาททางการเมืองตามครรลองระบอบประชาธิปไตย อย่างไรก็ตามเป็นไปได้ว่าผู้นำทางการเมืองกับนายทุนนักธุรกิจจะประสานประโยชน์ร่วมกันแล้วใช้อำนาจทางการเมืองของตนไปหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากการใช้นโยบายของรัฐ ดังจะเห็นได้จากความสัมพันธ์ระหว่างพรรคการเมืองกับกลุ่มธุรกิจต่างๆ

6.3 เปรียบเทียบทุนขุนนางไทยกับประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์

ประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เริ่มพัฒนาประเทศอย่างจริงจัง ในช่วงปลายทศวรรษ 1950 หลังจากที่ได้รับเอกราช ทุนขุนนางในประเทศเหล่านี้จึงเกิดขึ้นในเงื่อนไขเดียวกัน คือ

1) นโยบายชาตินิยม หลังสงครามโลกครั้งที่สองนโยบายชาตินิยมแผ่กระจายไปยังพื้นที่ส่วนต่างๆ ของโลก ประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ดำเนินนโยบายนี้อย่างเข้มงวด ประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ต่างได้รับเอกราชใหม่จึงหวาดกลัวการแทรกแซงจากต่างชาติ ขณะที่ประเทศไทย แม้ว่าจะไม่ได้เป็นอาณานิคมประเทศใดแต่สภาพความเป็นจริงไทยโดยมีบังคับบัญชาต่างชาติทั้งด้านการเมืองและทางด้านเศรษฐกิจในช่วงเดียวกัน

2) การปกครองแบบเผด็จการ นโยบายชาตินิยมมักเป็นนโยบายของรัฐบาลที่ปกครองแบบเผด็จการ ประเทศอินโดนีเซียปกครองโดยรัฐบาลที่เป็นทหารมาตลอดนับตั้งแต่ได้รับเอกราชจากฮอลแลนด์นับตั้งแต่นายพลซูการ์โนจนถึงนายพลซูฮาร์โตปกครองประเทศแบบเผด็จการมาตลอด ประเทศฟิลิปปินส์ได้รับการถ่ายทอดกระบอบประชาธิปไตยจากเจ้าอาณานิคม คือ สหรัฐอเมริกาเมื่อประเทศได้รับเอกราชระบอบดังกล่าวจึงได้ยึดถือเป็นแบบแผนทางการเมือง รัฐบาลเผด็จการเกิดขึ้นในสมัยประธานาธิบดีมาร์กอสตั้งแต่พ.ศ. 2508-2534 โดยประกาศใช้กฎอัยการศึกหลายครั้งเพื่อทำลายคู่แข่งทางการเมืองและรวมศูนย์อำนาจใหม่ ประเทศมาเลเซียมีลักษณะเดียวกับประเทศฟิลิปปินส์ที่เจ้าอาณานิคมถ่ายทอดกระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยให้แบบแผนนี้จึงถือปฏิบัติเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้หลังจากได้รับเอกราชจากอังกฤษมีเพียงพรรค UMNO เท่านั้นที่ได้รับการเลือกตั้งเข้าปกครองประเทศจนถึงปัจจุบัน ดังนั้นจึงมีการรวมศูนย์ทางอำนาจและเกิดการผูกขาดทางการเมือง เป็นเผด็จการทางด้านรัฐสภา ปกั้นการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ขณะที่ประเทศไทยมีรัฐบาลเผด็จการทหารปกครองประเทศนับตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 เป็นต้นมาจนถึงพ.ศ. 2516 และมีความเข้มงวดมากในช่วง พ.ศ. 2490-2516

3) ถูกครอบงำโดยทุนต่างชาติ หลังจากที่ทุนเจ้าอาณานิคมถอนตัวออกไป รัฐบาลประเทศเหล่านี้ พยายามสร้างฐานเศรษฐกิจด้วยทุนภายในประเทศภายใต้นโยบายเศรษฐกิจชาตินิยมก็ไม่ประสบความสำเร็จในการเป็นผู้นำทางเศรษฐกิจ ด้วยเหตุนี้จึงเป็นช่องว่างให้ทุนชาวจีนเข้ามาบีบบทบาทดังกล่าวแทน และได้สร้างพลวัตทางด้านการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมากจนเป็นที่ตระหนักของผู้นำประเทศเหล่านี้เป็นอย่างดี แม้ว่ารัฐบาลได้พยายามจำกัดบทบาทของทุนชาวจีนด้วยมาตรการทางด้านกฎหมายหลายอย่าง มาตรการและนโยบายเหล่านี้มีผลใช้บังคับไม่นานก็ต้องเลิก เพราะนายทุนชาวจีนมีสายสัมพันธ์กับรัฐบาลและให้ผลตอบแทนแก่ผู้นำการเมืองมากกว่า นอกจากนี้นายทุนชาวจีนยังมีเครือข่ายการค้ากว้างขวางไม่จำกัดเฉพาะในประเทศเท่านั้นแต่ทั่วภาคพื้นเอเชีย และสุดท้ายนายทุนชาวจีนรู้จักอ่อนน้อมต่อตนเอง จึงสามารถสร้างสายสัมพันธ์กับระบบราชการได้เป็นอย่างดี ที่กล่าวมานี้สามารถชี้ได้ว่าทำไมนายทุนชาวจีนจึงมีฐานเศรษฐกิจขนาดใหญ่ และไม่ได้มีบทบาทจำกัดเฉพาะทางเศรษฐกิจเท่านั้นแต่ยังมีบทบาททางการเมืองมากยิ่งขึ้นอีกด้วย

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า นายทุนชาวจีนมีบทบาทในการเติมแต่งประวัติศาสตร์ทางเศรษฐกิจและการเมืองของประเทศในแถบนี้เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการแปรเปลี่ยนการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศที่มีรูปแบบทุนนิยมเป็นหลักจากการนำเข้ามาของทุนตะวันตก ขณะที่ทุนจีนมีส่วนทำให้ได้การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเหล่านี้จนกลายเป็นระบบทุนนิยมจำลอง (Ersatz Capitalism)

4) พัฒนาการที่ปราศจากการพัฒนา ถึงแม้ว่าประเทศเหล่านี้ดำเนินการพัฒนาประเทศเพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิตและการแข่งขันแก่กันท้องถิ่นให้มีความสามารถและทดแทนการขาดหายไปของทุนต่างชาติ มาตรการเหล่านี้ไม่ได้บรรลุเป้าหมายตามที่รัฐบาลได้คาดหวัง แต่กลับล้มเหลวและกลายเป็นปัจจัยเสริมสร้างให้ทุนขุนนางเติบโต

ประเทศอินโดนีเซีย รัฐบาลได้พยายามลดการพึ่งพานายทุนต่างชาติด้วยการส่งเสริมการประกอบธุรกิจของชาวพื้นเมืองเรียกว่า แผน Benteng ซึ่งเป็นนโยบายส่งเสริมการลงทุนโดยชาวพื้นเมืองได้เริ่มประกาศใช้เมื่อพ.ศ. 2493 ด้วยมาตรการหลายอย่าง เช่น สนับสนุนด้านเงินตราต่างประเทศแก่นักธุรกิจพื้นเมืองกีดกันนายทุนชาวต่างชาติโดยเฉพาะชาวจีน และช่วงกลางทศวรรษ 1950 รัฐบาลได้มีการปรับเปลี่ยนนโยบายนี้ให้ชัดเจนขึ้นได้ออกคำสั่งเรียกว่า Regulation No. 10 เป็นมาตรการจำกัดพื้นที่ที่นายทุนชาวจีนห้ามเข้าไปค้าขายพื้นที่ชนบทบางพื้นที่ การใช้นโยบายเศรษฐกิจ

แบบชาตินิยมครอบคลุมนับถึงมากขึ้นในพ.ศ.2504 รัฐบาลได้อิทธิพลจากอิทธิพลหลายแห่งของนายทุนชาวจีนมาเป็นรัฐ และเมื่อซูฮาร์โตขึ้นเป็นผู้นำประเทศมาตรการกีดกันนายทุนชาวจีนได้ผ่อนคลายลง จนทุนชาวจีนได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของเงินทุนภายในประเทศ และเป็นกลุ่มที่สร้างผลผลิตทางเศรษฐกิจมากที่สุด

ประเทศฟิลิปปินส์ รัฐบาลต้องการควบคุมนายทุนต่างชาติด้วยการออกพระราชบัญญัติควบคุมการนำเข้าพ.ศ.2493 เป็นมาตรการส่งเสริมการลงทุนแก่เอกชนที่เป็นชาวพื้นเมือง โดยจำกัดการจัดสรรเงินตราต่างประเทศให้แก่ชาวจีน และการห้ามชาวจีนเข้าไปประกอบกิจการธุรกิจบางประเภทอันเป็นไปตามกฎหมายควบคุมการค้าปลีกและกฎหมายควบคุมข้าวและข้าวโพด ซึ่งรัฐบาลถือปฏิบัติเคร่งครัด การแปลงสัญชาติของชาวจีนเป็นไปด้วยความยากลำบากด้วยมาตรการต่างๆ ที่ค่อนข้างเข้มงวด และชาวจีนส่วนใหญ่ไม่สามารถแปลงสัญชาติเป็นฟิลิปปินส์และได้รับความลำบากภายใต้นโยบายเศรษฐกิจแบบชาตินิยม แต่หลังที่ประธานาธิบดีมาร์กอสขึ้นเป็นผู้นำประเทศได้ผ่อนปรนเงื่อนไขที่กล่าวนี้ และยังได้เพิ่มความสัมพันธ์กับนายทุนชาวจีนในประเทศอีกด้วย โดยการจัดตั้งสมาคมการค้าและอุตสาหกรรมจีน-ฟิลิปปินส์ขึ้น จนนายทุนชาวจีนมีบทบาทสำคัญทั้งทางด้านการเมืองและทางด้านเศรษฐกิจมาจนถึงปัจจุบัน

ประเทศมาเลเซีย ได้ประกาศใช้นโยบายเศรษฐกิจใหม่มีเป้าหมายเพื่อสร้างสถาบันของนายทุนพื้นเมืองเรียกว่า Bumiputra ขึ้นมาจำนวนหนึ่งซึ่งมีบทบาทมากขึ้นในด้านการเงินและอสังหาริมทรัพย์ เพื่อเป็นการกีดกันนายทุนชาวจีนในธุรกิจที่ต้องมีการสัมปทาน และรัฐบาลยังได้ตั้งธนาคารของรัฐ Bank Bumiputra เพื่อสนับสนุนนายทุนพื้นเมืองให้มีความเข้มแข็งโดยเฉพาะหลังเกิดกลางกลในเดือนพฤษภาคม 2512 รัฐบาลได้ตระหนักเรื่องดังกล่าวนี้มากขึ้น จึงเสนอเป้าหมายการมีส่วนร่วมของนายทุนพื้นเมืองในภาคธุรกิจมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 30 ในพ.ศ.2533 และได้เริ่มตั้งรัฐวิสาหกิจขึ้นจำนวนหนึ่ง เช่น Pemas Petronas และ Hicom ฯลฯ รวมทั้งใช้รายได้จากน้ำมัน (Petro dollars) และภาษีรายได้เพื่อสนับสนุนนายทุนพื้นเมืองซึ่งเกิดขึ้นใหม่ นโยบายนี้ยังมีผลบังคับใช้อย่างเต็มที่

ประเทศไทย นอกจากมีนโยบายเศรษฐกิจชาตินิยมในช่วงก่อนพ.ศ.2500 เป็นนโยบายที่มุ่งกีดกันทุนต่างชาติโดยเฉพาะนายทุนจีน นโยบายนี้ไม่สามารถพัฒนานายทุนพื้นเมืองให้สามารถยกระดับการพัฒนาเท่าเทียมการขาดหายของทุนเงินได้แล้ว นอกจากนี้ยังเป็นปัจจัยสนับสนุนให้ทุนขุนนางเติบโตอีกด้วย และหลังพ.ศ.2500 รัฐบาลประกาศใช้นโยบายเศรษฐกิจใหม่เพื่อพัฒนาประเทศกลับเป็นข้อจำกัดการพัฒนาของทุนภายในแต่กลายเป็นการเสริมสร้างทุนชาวจีนจีนเข้ามามีบทบาททางเศรษฐกิจมากขึ้นจนสามารถครอบครองส่วนใหญ่ของประเทศในที่สุด

5) ผู้นำประเทศมีการใช้ตำแหน่งหน้าที่ทางราชการหาผลประโยชน์ ทั้งประเทศไทย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และมาเลเซีย ต่างมีผู้นำทางการเมืองและการทหารแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจอย่างทั่วถึง

ประเทศอินโดนีเซีย การรวมศูนย์อำนาจทางการเมืองของประธานาธิบดีซูฮาร์โตทำให้บรรดานักธุรกิจเข้ารับการอุปถัมภ์ ขณะเดียวกันครอบครัวและคนใกล้ชิดประธานาธิบดีมีธุรกิจจำนวนมากโดยเฉพาะสัมปทานจากรัฐบาลในด้านต่างๆ และยังได้ร่วมมือกับนายทุนเชื้อสายจีนประกอบธุรกิจอย่างกว้างขวาง ขณะที่กองทัพมีแหล่งธุรกิจของตนเอง นายทุนชาวจีนไม่ได้รับผลกระทบมาตามนโยบายเศรษฐกิจใหม่ ส่วนนายทุนพื้นเมืองก็ได้รับผลประโยชน์พอสมควรต่อการดำเนินนโยบายดังกล่าวนี้ทุนขุนนางในประเทศอินโดนีเซียมีความเข้มแข็งมากกว่าประเทศไคโนเอเซียอาคเนย์ และตราบดีที่ยังมีประธานาธิบดีซูฮาร์โตเป็นผู้นำประเทศ ระบบอุปถัมภ์ ระบบทุนขุนนางก็ยังสืบทอดต่อไป

ประเทศฟิลิปปินส์ การประกาศกฎอัยการศึกของประธานาธิบดีมาร์กอสได้เสริมสร้างอำนาจให้แก่ตนมาก และสามารถใช้อำนาจนี้เพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของเขาเองและคนใกล้ชิด เนื่องจากอยู่ในอำนาจเป็นเวลานาน ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจึงมีมากเป็นทวี จึงกล่าวกันว่า ประธานาธิบดีมาร์กอสและครอบครัวเป็นเจ้าของธุรกิจรายใหญ่ของประเทศ ไม่เพียงแต่ประธานาธิบดีมาร์กอสเท่านั้นที่มีหุ้นในธุรกิจต่างๆ แต่บรรดาสมาชิกในครอบครัวและญาติๆ เป็นเจ้าของธุรกิจที่สำคัญของประเทศอีกด้วย อย่างไรก็ตามทฤษฎีหลังจากการสิ้นสุดอำนาจทางการเมืองของประธานาธิบดีมาร์กอสได้เปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงผู้นำประเทศและกำหนดระยะเวลาดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีที่ชัดเจนทำให้ผลต่อการระบบทุนขุนนางในประเทศนี้มีแนวโน้มลดลง

ประเทศมาเลเซีย พรรคการเมืองในฐานะทุนขุนนาง พรรค UMNO เป็นพรรคที่จัดตั้งรัฐบาลตั้งแต่ปลายทศวรรษ 1960 มาจนกระทั่งปัจจุบัน พรรค UMNO ได้ดำเนินนโยบายเศรษฐกิจใหม่มาใช้ในการบริหารประเทศ การสืบทอดอำนาจทางการเมืองของพรรคยาวนานเช่นนี้ทำให้การแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจย่อมเกิดขึ้น ธุรกิจที่สำคัญของพรรค UMNO มีทั้งธุรกิจธนาคาร ประกันภัย สิ่งพิมพ์ พัฒนาอสังหาริมทรัพย์ โรงแรมและธุรกิจให้เช่า เช่น กลุ่มบริษัท Fleet Holdings เป็นเจ้าของธุรกิจสิ่งพิมพ์เช่น หนังสือพิมพ์ Straits Times ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ หนังสือพิมพ์ Shin Min เป็นภาษาจีน และหนังสือภาษาท้องถิ่นอีก 1 ฉบับ บริษัท Faber Merlin และบริษัท Peremba ประกอบธุรกิจพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ที่ใหญ่ที่สุดของประเทศ บริษัท Idris Hydraulic เป็นกลุ่มบริษัทประกอบธุรกิจด้านเงินทุน ประกันภัยและบริษัทร่วมทุนมีสาขาหลายแห่งและยังเป็นเจ้าของธุรกิจโรงแรม Pan Pacific Hotel ธนาคาร Kwong Yik Bank และอุตสาหกรรมบริการอื่นๆ เป็นต้น ทุนขุนนางในประเทศมาเลเซียมิใช่เริ่มขึ้นตอนที่ประกาศใช้นโยบายเศรษฐกิจใหม่เท่านั้น แต่เกิดขึ้นก่อนหน้านั้น คือ องค์สุดท้ายประจำรัฐกว่า 9 ใน 13 รัฐทรงเกี่ยวข้องกับธุรกิจอย่างมาก ทรงมีความสัมพันธ์อันดีกับนายทุนชาวจีนและนายทุนพื้นเมือง การลงทุนของสกุลด่ามีการดำเนินการโดยพระราชวงศ์และคนใกล้ชิดโดยตรง อาทิ Negeri Sembilan หรือ Tunku Abdul Rehman เป็นเจ้าของธุรกิจขนาดใหญ่เช่น กลุ่มบริษัท Melewar กลุ่มบริษัท Antah และ TAB มี Tengku Ariff Bendahara เป็นเจ้าของ บริษัทเหล่านี้เป็นบริษัทขนาดใหญ่ที่มีธุรกิจมากมายและมีบทบาทในปัจจุบัน

ประเทศไทย มีผู้นำประเทศ ผู้มีอำนาจทางการเมืองและการทหารหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจอย่างกว้างขวางนับตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครองพ.ศ. 2475 มาจนถึงพ.ศ. 2516 หลังจากนั้นทุนขุนนางเริ่มเปลี่ยนผ่านไปยังกลุ่มอำนาจใหม่ภายใต้ผู้นำการเมือง นักธุรกิจและนายทหารระดับสูง

6) **แนวโน้มทุนขุนนางในประเทศเอเชียอาคเนย์** ทุนขุนนางยังคงดำรงอยู่คู่สังคมตลอดไป เพียงแต่ทุนขุนนางจะมีการปรับเปลี่ยนบทบาทและฐานะของตน รวมทั้งปรับเปลี่ยนวิธีการหาผลประโยชน์ใหม่เท่านั้น ตลอดจนเข้าไปเกี่ยวข้องกับกลไกของรัฐมากขึ้นซึ่งหมายถึงการใช้กลไกรัฐหาผลประโยชน์อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ประเทศอินโดนีเซีย ทุนขุนนางยังคงเข้มแข็งและดำรงต่อไปตราบเท่าที่มีประธานาธิบดีซูฮาร์โตยังมีอำนาจ ทุนขุนนางในประเทศมาเลเซียมีแนวโน้มลดลงอันเนื่องมาจากความเอจางจริงเอจางในการพัฒนาประเทศของรัฐบาล ขณะที่ประเทศไทยและฟิลิปปินส์มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองบ่อยๆ ในแง่คณะผู้บริหารประเทศทำให้การรวมศูนย์อำนาจรัฐยังไม่ทันตกผลึกระบอบอุปถัมภ์จึงขาดช่วง ทำให้ทุนขุนนางในสองประเทศนี้ต้องมีการปรับเปลี่ยนเพื่อให้กลมกลืนกับกลุ่มอำนาจใหม่อยู่เรื่อย อย่างไรก็ตามทั้งไทยและฟิลิปปินส์ยังคงได้ชื่อว่ามี การคอร์รัปชันอยู่ในระดับสูง ดังนั้นทุนขุนนางในประเทศทั้งสองยังคงรักษาระดับการแสวงหาผลประโยชน์อยู่ในระดับที่สูงของกลุ่มธุรกิจการเมืองซึ่งเป็นทุนขุนนางกลุ่มใหม่ เมื่อใดก็ตามเมื่อระบบสังคมสามารถตรวจสอบรัฐบาลได้เพิ่มขึ้นก็จะ เป็นปัจจัยที่จะทำให้ทุนขุนนางแสวงหาผลประโยชน์ได้ยากขึ้น

6.4 ทูทซุนนางกับผลเสียต่อระบบเศรษฐกิจ

ทูทซุนนางเป็นทั้งผู้กำหนดนโยบายประเทศ ผู้ใช้อำนาจรัฐ และเป็นผู้มีอำนาจทางการเมือง ด้านการทหารและทางด้านเศรษฐกิจ ผลจากการกำหนดนโยบายเพื่อเป็นแนวทางให้สังคมปฏิบัติย่อมมีผลกระทบต่อคนทั้งประเทศ ทูทซุนนางมีผลเสียต่อระบบเศรษฐกิจและระบบการเมืองของประเทศ กล่าวคือ

- 1) สังคมต้องสูญเสียทรัพยากรของประเทศอย่างไร้ประสิทธิภาพ
- 2) เกิดการผูกขาดทั้งทางด้านเศรษฐกิจและการเมือง
- 3) เกิดระบบอุปถัมภ์ระหว่างรัฐ-ทูทซุนทำให้ระบบเศรษฐกิจไม่ดำเนินไปตามกลไกราคา
- 4) ก่อให้เกิดระบบต่างตอบแทนในผลประโยชน์ระหว่างผู้มีอำนาจทางการเมืองกับผู้มีอำนาจทางด้านเศรษฐกิจ
- 5) มีผลต่อต้านทุนทางธุรกิจสูงกว่าความเป็นจริง ทำให้ภาระส่วนนี้ตกเป็นภาระของประชาชน เช่น โครงการสัมปทานต่างๆ ของรัฐจะมีต้นทุนสูงกว่าความเป็นจริง ดังนั้นเมื่อนายทุนได้รับสัมปทานจะต้องบวกต้นทุนส่วนเพิ่มนี้ไปด้วย
- 6) รัฐบาลทูทซุนนางพัฒนาประเทศเป็นไปในระดับที่ต่ำ
- 7) ทูทซุนนางก่อให้เกิดการคอร์รัปชันในอัตราที่สูง เช่น ประเทศไทยสมัยสุโขทัย-อนอมประภาส ประเทศฟิลิปปินส์สมัยประธานาธิบดีมาร์กอส ประเทศเกาหลีใต้สมัยประธานาธิบดีชุน กูชวาน และประธานาธิบดีโรห์ แต่ ๖ ประเทศอินโดนีเซียมีทั้งประธานาธิบดี กองทัพบก และนักธุรกิจ ข้อมูลจาก World Economic Forum ในพ.ศ.2538 จัดประเทศที่คอร์รัปชันสูงสุด 11 อันดับแรกของโลกปรากฏว่า ประเทศฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และไทย ติดอันดับที่ 4 6 และ 11 ตามลำดับ ส่วนอันดับต่างๆ มีดังนี้ 1) รัสเซีย 2) เวเนซุเอลา 3) อินเดีย 4) ฟิลิปปินส์ 5) เม็กซิโก 6) อินโดนีเซีย 7) โคลัมเบีย 8) จีน 9) ตุรกี 10) อิตาลี 11) ไทย

6.5 การควบคุมทูทซุนนาง

เนื่องจากทูทซุนนางเป็นผู้ใช้อำนาจรัฐ มีอำนาจทั้งด้านการเมืองและด้านเศรษฐกิจ การควบคุมสามารถทำได้ดังนี้

- 1) สร้างกลไกสังคมให้เข้มแข็ง เพื่อให้สังคมสามารถตรวจสอบระบบการทำงานของผู้ใช้อำนาจรัฐ ซึ่งหมายถึงการมีระบบประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง
- 2) สร้างจิตสำนึกให้ชนชั้นนายทุนไทยเป็นอิสระจากการครอบงำของผู้นำการเมืองโดยหันมาร่วมมือกับชนชั้นกลางและประชาชนสรรสร้างระบอบการเมืองแบบประชาธิปไตย เพื่อจะเป็นเครื่องมือใช้ในการตรวจสอบนักการเมือง
- 3) ส่งเสริมให้กลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ ในสังคมไทย ได้มีโอกาสแสดงออกในทางการเมืองและทางเศรษฐกิจในแง่ของนโยบายเพิ่มมากขึ้น
- 4) รัฐบาลควรให้การสนับสนุนด้านการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้เพิ่มขึ้น เพื่อเป็นแนวทางและนำเสนอข้อมูลในเชิงวิชาการ รวมทั้งเผยแพร่ต่อสาธารณชนถึงผลดีผลเสียของทูทซุนนาง

6.6 สรุปรวมและข้อเสนอแนะ

1) สรุปรวม

ทุนขุนนางไทยเป็นส่วนหนึ่งของทุนแห่งชาติเกิดจากการขยายตัวของทุนนิยมต่างประเทศ กระตุ้นให้ทุนนิยมแห่งชาติเกิดขึ้น การขยายตัวของทุนนิยมแห่งชาติได้เปลี่ยนแปลงแบบแผนการลงทุนของเจ้านายและขุนนาง จากเดิมที่มุ่งหากำไรจากที่ดินและการค้าภายใต้ระบบราชการ เจ้านายและขุนนางเหล่านั้นแปรเปลี่ยนเป็นทุนขุนนางโดยหันมาประกอบธุรกิจภาคการเงิน อุตสาหกรรม และพาณิชย์กรรมสมัยใหม่ ทุนขุนนางได้ใช้อิทธิพลทางการเมืองของตนเป็นเกราะคุ้มครองผลประโยชน์ทางการค้า อีกด้านหนึ่งทุนขุนนางยังพึ่งพาทุนต่างชาติในการดำเนินธุรกิจด้วย ซึ่งพัฒนาการแต่ละช่วงดังนี้

พ.ศ. 2398-2475 ทุนขุนนาง คือ เจ้านายชั้นสูง ขุนนาง ข้าราชการ เจ้าภีษาย อากรและนายทุนระบบเหมาเมือง แบบแผนการผลิตของสังคมจะประกอบด้วย รัฐ ผู้ปกครอง นายทุนไทย และนายทุนต่างชาติ ส่วนแบบแผนการค้าเงินธุรกิจ ประกอบด้วย มุขขาดทางการค้าทั้งภายในและต่างประเทศ มีพระคลังข้างที่ควบคุม คุ้มครองพ่อค้านักธุรกิจเพื่อให้พ่อค้ากลายเป็นส่วนหนึ่งของระบบศักดินาและเป็นเจ้าที่ดินในเวลาเดียวกัน มุขขาดการจัดเก็บภาษี และเก็บกำไรที่ดิน ผลผลิตส่วนเกินของสังคมยังคงตกอยู่ในระบบราชการ ถูกแบ่งปันกันระหว่าง กษัตริย์ เจ้านาย ขุนนาง และนายทุนชาวจีน นอกจากการขยายตัวของทุนนิยมต่างประเทศกระตุ้นให้ทุนนิยมแห่งชาติของไทยถือกำเนิดขึ้นและพัฒนาโดยเฉพาะทุนจากตะวันตกเข้าครอบงำเศรษฐกิจทุนนิยมของไทยอย่างกว้างขวางเช่น ธุรกิจการเงิน การเดินเรือ ประกันภัย สินค้าส่งออกและนำเข้า อุตสาหกรรมคูปก และป่าไม้

พ.ศ. 2475-2490 ทุนขุนนาง คือ คณะราษฎร ซึ่งได้เปลี่ยนแปลงระบบการปกครองจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบรัฐสภา ดำเนินนโยบายเศรษฐกิจแบบชาตินิยม โดยมีรัฐวิสาหกิจเป็นแบบแผนหาผลประโยชน์ แบบแผนการผลิตของสังคมจะประกอบด้วย รัฐ ผู้ปกครอง นายทุนไทย และนายทุนต่างชาติ นอกจากนี้ผู้ปกครองกลุ่มนี้ยังมีการจัดตั้งวิสาหกิจส่วนตัว และให้ความคุ้มครองธุรกิจนายทุนโดยใช้อิทธิพลทางการเมืองเข้าช่วยเหลือ อาทิ ใช้กลไกรัฐเป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวกในการทำธุรกิจการค้า เป็นต้น

พ.ศ. 2490-2500 ทุนขุนนาง คือ คณะรัฐประหาร นำโดยจอมพล ป. พิบูลสงคราม นายทหารจากกองราชครุ และนายทหารจากสี่เสาเทเวศร์ ผู้ปกครองกลุ่มนี้มิได้มีลักษณะชาตินิยมทางเศรษฐกิจอย่างแท้จริง ฉะนั้นทหารกลุ่มนี้จึงมีลักษณะอนุรักษนิยม ทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจ ซึ่งทางด้านเศรษฐกิจนั้น คณะรัฐประหารมิได้ปฏิเสธระบบทุนนิยมโดยรัฐที่คณะราษฎรก่อตั้งขึ้น คณะรัฐประหารยอมรับแบบแผนการผลิตของสังคมที่ผู้ประกอบการทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วย รัฐ ผู้ปกครอง นายทุนไทยและนายทุนต่างชาติ ทั้งนี้จะเห็นได้จากรัฐวิสาหกิจที่ก่อตั้งขึ้นก่อนพ.ศ. 2490 ยังคงรักษาไว้โดยการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารเท่านั้นจากคณะราษฎรมาเป็นคณะรัฐประหาร นอกจากนี้ ยังให้การคุ้มครองธุรกิจเอกชนอย่างกว้างขวางยิ่งกว่าที่คณะราษฎรเคยปฏิบัติ คณะรัฐประหารแตกแยกออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มของจอมพลผิน ชุณหะวัณและพลตรีวรวงเอกเผ่า ศรียานนท์ และกลุ่มของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายทหารทั้ง 2 กลุ่มต่างเข้าไปควบคุมธุรกิจการเงินที่สำคัญของประเทศในขณะนั้นเป็นฐานทางการเมืองของตน และยังแข่งขันในการสร้างธุรกิจส่วนตัวทั้งในภาคพาณิชย์กรรม การเงิน และอุตสาหกรรม นอกจากนี้ ยังมีอิทธิพลให้ความคุ้มครองแก่ธุรกิจเอกชนต่างๆ อีกด้วย อย่างไรก็ตาม

ทุนขุนนางในช่วงนี้มีแบบแผนการดำเนินงานธุรกิจคือ ควบคุมรัฐวิสาหกิจและบริษัทที่ราชการการใช้สิทธิพล
 ทางการเมืองเข้ามาช่วยในการทำธุรกิจให้ความคุ้มครองธุรกิจนายทุนชาวจีน ใช้ทรัพยากรรัฐเป็น
 เครื่องมือขยายฐานอำนาจทางเศรษฐกิจแปรผลประโยชน์ของรัฐกับของกลุ่ม เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

พ.ศ. 2500-2516 ทุนขุนนาง คือ คณะปฏิวัติ ประกอบด้วย จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์
 และคณะนายทหารระดับสูง ผู้ปกครองกลุ่มนี้ยอมรับแบบแผนการผลิตของสังคมซึ่งประกอบด้วย รัฐ
 ผู้ปกครอง ไทย และทุนต่างชาติ โดยมีรัฐวิสาหกิจเป็นแหล่งผลประโยชน์สำคัญของทุนขุนนางกลุ่มนี้
 ทั้งนี้รัฐวิสาหกิจที่ก่อตั้งมาสมัยคณะราษฎรและคณะรัฐประหารยังคงมีเป็นจำนวนมาก จะเปลี่ยนแปลงก็
 เพียงผู้บริหารเท่านั้น

แบบแผนการแสวงหาผลประโยชน์ของทุนขุนนางมีการเปลี่ยนแปลงอยู่บ้าง อันเนื่องมา
 จากความซับซ้อนอันเกิดจากการใช้นโยบายเศรษฐกิจใหม่ เป็นผลทำให้ต้องมีการปรับเปลี่ยนระเบียบ
 กฎเกณฑ์ใหม่หลายอย่าง เพื่อให้เกิดความเหมาะสมและสนับสนุนนโยบายแม่บทตามแผนพัฒนาประเทศ
 ให้ทันสมัย แบบแผนการดำเนินงานธุรกิจของทุนขุนนางในช่วงนี้จึงมี 4 รูปแบบหลักๆ คือ (1) ใช้ตำแหน่ง
 หน้าที่หาผลประโยชน์ทั้งการคอร์รัปชัน และให้การคุ้มครองธุรกิจ (2) ใช้กลไกรัฐเป็นเครื่องมือหาผล
 ประโยชน์ด้วยการปรับเปลี่ยนแก้ไขระเบียบใหม่แล้วใช้ช่องว่างนั้นหาผลประโยชน์ (3) ดำเนินธุรกิจ
 ที่ปราศจากเงินทุน เช่น การทำธุรกิจของบริษัททางออกกระสอบ จำกัด และ (4) มีการแสวงหา
 ผลประโยชน์ทางธุรกิจโดยตำแหน่งหน้าที่ทางราชการอันมีลักษณะทางการเมืองโดยอิงระบบราชการ อาศัย
 กลไกของรัฐเป็นเครื่องมือผลักดันธุรกิจการค้าของตนให้ได้รับการคัดเลือกหรือสัมปทาน และดำเนิน
 ธุรกิจแบบนายหน้า โดยใช้สิทธิพลทางการเมืองเพื่อให้ได้สัมปทานจากรัฐ เช่น การสัมปทานของบริษัท
 โรงกลั่นน้ำมันไทย จำกัด และบริษัทเหมืองแร่บูรพาเศรษฐกิจ จำกัด ซึ่งธุรกิจที่สองบริษัทดำเนินการ
 มีลักษณะผูกขาดทางเศรษฐกิจสูงผลิตภัณฑ์มีมูลค่าต่อระบบเศรษฐกิจไทยอย่างมาก

พ.ศ. 2516-2533 ทุนขุนนางเริ่มเสื่อมลงการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในเดือน
 ตุลาคม 2516 ได้มีผลต่อกองทัพเป็นอย่างมาก ขณะที่ นักการเมืองและกลุ่มนักธุรกิจขึ้นมาบริหาร
 คงจะเห็นได้จากสัดส่วนตำแหน่งรัฐมนตรีในรัฐบาลในช่วงที่กล่าวนี้ มีนักธุรกิจได้รับการแต่งตั้งเพิ่มขึ้น
 อย่างไรก็ตามทหารยังคงมีบทบาทสำคัญ ดังจะเห็นได้จากการจัดสรรงบประมาณในส่วนของกองทัพยัง
 คงมีสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นตลอด รัฐวิสาหกิจยังคงเป็นแหล่งผลประโยชน์ที่สำคัญของผู้นำทหาร

พ.ศ. 2534-2538 กองทัพได้พยายามเข้ามาควบคุมอำนาจรัฐอีกครั้ง ทหารกลุ่มนั้น
 คือ รสช. ซึ่งได้ยึดอำนาจจากรัฐบาลพลเรือนแล้วพยายามสถาปนาระบบทุนขุนนางขึ้น ด้านการเมือง
 ได้รวบรวมนักการเมืองจากพรรคการเมืองต่างๆ เข้ามาอยู่ในสังกัดเป็นจำนวนมาก โดยใช้อำนาจ
 เผด็จการทำลายนักการเมืองที่เป็นปฏิปักษ์ด้วยข้อกล่าวหาต่างๆ จนทำให้ นักการเมืองบางคนต้องเข้า
 ไปสวมมวกัดและพร้อมให้การสนับสนุนทางการเมือง ขณะที่นักธุรกิจเข้ามาขอรับการอุปถัมภ์จากทหาร
 กลุ่มนี้จำนวนมาก ธุรกิจส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรทรัพยากรของประเทศ อาทิเช่น สวนเกษตร
 สวนป่า สนามกอล์ฟ และธุรกิจเกษตรขนาดใหญ่ที่มีความต้องการพื้นที่ดินใหญ่ นอกจากนี้ทหารกลุ่มนี้ยัง
 เข้าไปกำกับดูแลรัฐวิสาหกิจที่สำคัญหลายแห่ง ขณะที่แหล่งรายได้ยังเป็นงบประมาณลับและค่าคอมมิสชัน
 จากการซื้อขายอาวุธ รวมทั้งรายได้จากการให้สัมปทานโครงการลงทุนขนาดใหญ่ของรัฐที่ให้แก่
 นักธุรกิจคนใกล้ชิด

ประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้คือประเทศไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ มีทุนขุนนางเกิดขึ้น ด้วยเงื่อนไขแตกต่างกันตามนโยบายทางประวัติศาสตร์ของแต่ละประเทศ ประเทศไทยทุนขุนนางเกิดขึ้นเมื่อมีการเปิดประเทศตั้งแต่พ.ศ. 2389 เป็นต้นมา และพัฒนาาระดับการมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้นมาจนถึงปัจจุบัน โดยมีการปรับเปลี่ยนให้มีความเหมาะสมตามเงื่อนไขทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของแต่ละช่วง ประเทศอินโดนีเซีย มีระบบทุนขุนนางที่เข้มแข็งมาก อำนาจทางการเมือง ประธานอำนาจของกองทัพร่วมกับอำนาจทุนได้ก่อให้เกิดทุนแห่งชาติขึ้น ทุนประเภทนี้มักจะแสวงหาผลประโยชน์ให้ตนเองและพวกพ้องเป็นหลัก อีกด้านหนึ่ง นโยบาย New Order ได้ทำให้ศูนย์รวมของอำนาจกระจุกตัวที่ประธานาธิบดีซูฮาร์โต ทำให้ตระกูลซูฮาร์โตกลายเป็นนายทุนรายใหญ่ของประเทศ มาเลเซีย ภายหลังจากได้รับเอกราชจากอังกฤษพรรค UMNO เป็นพรรคการเมืองที่ได้รับการเลือกตั้งขึ้นมาบริหารประเทศจนถึงปัจจุบัน ดังนั้นทุนขุนนางในประเทศนี้เกิดการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจของพรรคการเมือง โดยเฉพาะนโยบายเศรษฐกิจใหม่ (The New Economic Policy) ได้มีผลทำให้เกิดทุนท้องถิ่นขึ้น ขณะที่พรรค UMNO เป็นเจ้าของธุรกิจจำนวนมากทั้งธุรกิจการเงิน การธนาคาร พัฒนาอสังหาริมทรัพย์ และสิ่งพิมพ์ ส่วนประเทศฟิลิปปินส์นั้น นอกจากจะมีทุนขุนนางแล้วยังมีนายทุนอิทธิพล (Crony Capitalists) อีกด้วย ครอบครัวมาร์กอสเป็นนายทุนรายใหญ่ของประเทศ มีธุรกิจจำนวนมากทั้งที่ได้มาอย่างถูกต้องและไม่ถูกต้องด้วยการใช้อำนาจรัฐในฐานะผู้นำประเทศ

2) ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากการศึกษาในเรื่องนี้ต้องการที่จะเชื่อมต่อด้านประวัติศาสตร์ทางด้านเศรษฐกิจการเมืองของไทยในภาพทุนขุนนางกับบทบาททางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ประวัติศาสตร์ด้านนี้มีภาพที่ชัดเจนในช่วงก่อนพ.ศ. 2500 จากการศึกษาของสังคีต หิริยะรังสรรค์ ส่วนการศึกษาของผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะให้ภาพที่ต่อเนื่องกัน อย่างไรก็ตามจากเงื่อนไขและข้อกำหนดหลายอย่างทำให้การศึกษาของวิจัยครั้งนี้มีข้อต่อหลายประการ คือ ด้านข้อมูลต้องยอมรับว่าข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์นั้นมีความหลากหลาย และกรอบวิเคราะห์ค่อนข้างกว้างเพราะต้องการเน้นความเป็นระบบของทุนขุนนาง และต้องการเปรียบเทียบกับต่างประเทศโดยเฉพาะในกลุ่มประเทศเอเชียอาคเนย์ด้วยกัน อันเป็นอีกมิติหนึ่งในการขยายปริมณฑลของการศึกษาด้านนี้ไม่ให้จำกัดอยู่เฉพาะประเทศไทยเท่านั้น แต่ยังเป็นการศึกษาในระดับมหภาค ซึ่งจะเป็นการจุดประกายเพื่อให้มีการศึกษาในเรื่องดังกล่าวอย่างลุ่มลึกต่อไป และท้ายสุด เนื่องจากระยะเวลาที่มีค่อนข้างจำกัดทำให้การศึกษวิจัยเป็นไปอย่างเร่งรีบ อย่างไรก็ตาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่างานชิ้นนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อทางวิชาการอยู่บ้างไม่มากก็น้อย

สถาบันวิจัยประชากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย